

DOPADY STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE NA ZMĚNU INDEXU KONKURENCESCHOPNOSTI – APLIKACE PRVOTNÍ ANALÝZY ČESKÝCH KRAJŮ

IMPACTS OF STRATEGIC DEVELOPMENT PLANNING TO COMPETITIVENESS INDEX CHANGE – USING APPROXIMATE INITIAL ANALYSIS OF THE CZECH REGIONS

Viktor Prokop

Univerzita Pardubice

viktor.prokop@upce.cz

Klíčová slova:

index konkurenceschopnosti – ekonomický rozvoj – strategické plánování – region

Keywords:

competitive index – economic development – strategic planning – region

Abstract:

Increasing competitiveness has become a growing importance in recent years, particularly at the regional level. Strategic planning must help to increase it. The aim of this paper is to analyze the current state of strategic planning in the Czech regions and evaluate the possible impact of the municipal strategic planning on their competitiveness. The analysis uses the free available data from websites of the municipalities. The results show that the current situation is not favorable in some cases and suggesting the need for further investigation.

Úvod

Dlouhodobý ekonomický rozvoj, kontinuální zvyšování blahobytu a kvality života představují jedny z hlavních strategických cílů většiny zemí a jejich regionů. Tyto cíle jsou formalizovány ve strategických nebo rozvojových plánech regionů, které tvoří političtí aktéři na různých samosprávných úrovních [5][7]. Konkurenceschopnost představuje jeden z nejvýznamnějších determinantů ekonomického rozvoje a její postupné zvyšování bez pochyb vede k naplnění zmíněných cílů regionálních politik.

K tomu dochází prostřednictvím regionů působících jako důležité zdroje konkurenční výhody globalizujících národních hospodářství [1].

Zkušenosti různých zemí ukazují, že i podpora vlastní konkurenceschopnosti a ekonomického rozvoje musí být realizovány efektivně a prováděny na základě strategicky promyšlených schémat a politik [2][3][6] a to na všech úrovních. Cílem tohoto příspěvku je proto provést prvotní analýzu stavu strategického plánování v regionech České republiky v roce 2014 a prozkoumat možný vliv plánování municipalit na změnu jejich konkurenceschopnosti.

1. Metodika, řešerše

Většina vědeckých analýz se potká se základní příčinou neefektivity – tou jsou zastaralá a většinou nekvalitní či zcela chybějící data. Proto při zkoumání péče o regionální konkurenceschopnost či vlastní ekonomický rozvoj byla zvolena netradiční metoda, která dokáže poskytnout základní přehled a orientační odpovědi na výzkumné otázky. Jedná se o deskriptivní analýzu dat získaných z webových stránek jednotlivých municipalit či regionů, jejich analýza a vyhodnocení. Rizikem při použití této metody je možný nesoulad mezi informacemi zveřejněnými na webových stránkách či dostupných v databázích. V rámci výzkumu však byl uvažován předpoklad, že v současné době je internet vnímán jako zdroj primárních informací a to jak pro veřejnost, tak pro investory. Municipality, které mají zájem na vlastní konkurenceschopnosti a rozvoji, poskytují aktuální a správné prvotní informace vždy. Pro potřeby primární analýzy je tento zdroj dat plně využitelný.

Dá se legitimně předpokládat, že pokud daná municipalita má zájem na zvýšení vlastní konkurenceschopnosti nebo na svém ekonomickém rozvoji, musí ji vnímat jako prioritu a efektivně ji řídit. Priorita musí být zaprvé podpořena politickou gescí tvůrce regionální politiky; zadruhé efektivně řízena dostatečným počtem profesionálních pracovníků úřadu veřejné správy, jejichž hlavní náplní práce bude péče o ekonomický rozvoj; zatřetí otevřena vůči investorům, odborné i laické veřejnosti.

Z uvedeného vyplynuly tyto indikátory:

- existence odborného útvaru ekonomického rozvoje - LED_{dep};

- počet zaměstnanců zabývajících se rozvojem na 10 000 obyvatel - LED_{emp};
- politická gesce za ekonomický rozvoj – LED_{pol};
- zveřejnění strategického plánu rozvoje na webových stránkách - LED_{str};
- informace poskytované podnikatelům a investorům - LED_{ope}.

V průběhu ledna až dubna 2014 proběhl sběr dat na statisticky významném vzorku municipalit ČR. Pro analýzu byla zvolena statutární města a obce s rozšířenou působností. Ze statutárních měst bylo celkově analyzováno 25 z 26 měst (96 %). Do výběru byly zařazeny obce s velikostí nad 10 000 obyvatel v jednotlivých regionech. Celkově bylo analyzováno 100 municipalit s nejvyšším počtem obyvatel.

2. Výsledky

V tabulce 1 jsou zachyceny výsledky zkoumání indikátorů LED_{dep} a LED_{emp}. U prvního ze jmenovaných bylo kromě samotné existence útvaru ekonomického rozvoje také zkoumáno, zda je tento odbor samostatný (SO), tedy že nemá na starost žádné jiné agendy ani není spojen s jiným odborem. Pokud tomu tak nebylo, byl odbor označen za kombinovaný (KO), který byl tím pádem spojený s jiným odborem, popřípadě spadal pod další, jinak zaměřený, odbor. Třetím případem byla situace nazývaná bez odboru (BO), kdy se odbor v dané municipalitě nenacházel vůbec.

Tabulka 1 ukazuje, že ve většině měst byl sice zaznamenán výskyt odboru zabývajícího se rozvojem, ale značně převažovala varianta KO. Z toho je možné dovozovat, že obce s KO není pro strategický rozvoj prioritní záležitostí. Z výsledků indikátoru LED_{emp} vyplývají značné odchylky v dosažených hodnotách mezi kraji. Zatímco u Jihomoravského kraje vycházel počet zaměstnanců na 10 000 obyvatel menší než 1, v Královéhradeckém kraji se hodnota blížila počtu 4. Vyšší počet zaměstnanců pečujících o strategický rozvoj měst může značit vyšší zájem o svůj rozvoj. V rámci analýzy však nebylo možné zkoumat efektivnost jejich práce, navíc v řadě případů byl tento počet doprovázen KO, u kterého na druhé straně nebyl předpokládán prioritní zájem o strategický rozvoj. Jednotlivé závěry shrnuje následující tabulka.

TAB. 1: Výsledky analýzy indikátorů LED_{dep} a LED_{emp}

Kraj	Počet měst celkem	SO (%)	KO (%)	BO (%)	Celkový počet zaměstnanců	LED _{emp}
Jihomoravský	6	17	66	17	27	0.5278
Středočeský	16	13	68	19	80	2.0935
Pízeňský	4	50	50	0	42	1.9158
Jihočeský	6	17	83	0	28	1.2864
Královéhradecký	6	0	100	0	71	3.7038
Pardubický	5	20	40	40	21	1.2941
Olomoucký	7	0	86	14	31	1.1751
Moravskoslezský	14	29	71	0	86	1.1067
Liberecký	4	25	75	0	19	0.9528
Vysočina	5	20	80	0	26	1.7232
Zlínský	8	25	75	0	50	2.1080
Ústecký	13	15	85	0	91	1.9584
Karlovarský	6	35	32	33	29	1.8479

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka: Počet měst celkem značí celkový počet zkoumaných měst v daném kraji, sloupce SO (%), KO (%), BO (%) dále uvádějí procentuální výskyt příslušných odborů v daných municipalitách, sloupec Celkový počet zaměstnanců udává počet zaměstnanců zabývajících se rozvojem ve zkoumaných městech

V tabulce 2 jsou shrnuty výsledky zkoumání zbylých indikátorů LED_{pol}, LED_{ope}, LED_{str}, přičemž výsledky jsou udány v procentech přepočtených k počtu analyzovaných municipalit v jednotlivých krajích.

Indikátor LED_{pol} analyzoval přítomnost politické gescie nad oblastí konkurenceschopnosti a místním ekonomickým rozvojem (typicky zřízenou funkcí místostarosty pro rozvoj). Z tabulky 2 vyplývá, že v jednotlivých krajích tato funkce nebyla ve většině případů zřizována. Poměrně nízké hodnoty však nemusejí značit, že se daná města nevěnují ekonomickému rozvoji. Naopak u řady měst, která nedisponovala pracovníkem s gescí za ekonomický rozvoj, byl identifikován samostatný odbor ekonomického rozvoje. Na druhé straně některá města zaměstnávající tohoto pracovníka, neuváděla odbor ekonomického rozvoje. Je proto na dalším zkoumání, zda je pro municipality vhodnější výskyt jedné pověřené osoby nebo celého útvaru.

Indikátor LED_{ope} byl zaměřen na problematiku poskytování validních informací podnikatelům a investorům. Tato činnost byla uvedena jako jedna z klíčových pro podporu zvyšování konkurenceschopnosti, ale z výsledků v tabulce 2 vyplývá, že v řadě

krajů byly tyto informace poskytovány jen v malém množství případů. Liberecký a Zlínský kraj poskytovaly informace podnikatelům a investorům současně pouze u 25 % zkoumaných municipalit.

Jedním z nejdůležitějších indikátorů byl indikátor LED_{str}, který byl zaměřen na zkoumání existence strategického plánu rozvoje měst. Strategické plány sice byly ve většině případů zveřejňovány, avšak v průběhu analýzy bylo odhaleno, že pouze v necelé polovině všech měst (49 %) byla data aktualizována v posledních 3 letech. U celkem 12 % měst pak nebyly uvedeny žádné informace týkající se strategického plánu rozvoje. Výsledky analýzy jsou shrnuty v následující tabulce.

TAB. 2: Výsledky analýzy indikátorů LED_{pol}, LED_{ope}, LED_{str}

Kraj	LED _{pol} (%)	LED _{ope} (%)	LED _{str} (%)
Jihomoravský	33	34	83
Středočeský	18	62	86
Píseňský	0	75	75
Jihočeský	17	83	83
Královéhradecký	33	67	83
Pardubický	0	80	100
Olomoucký	29	86	100
Moravskoslezský	43	71	100
Liberecký	25	25	100
Vysočina	20	60	80
Zlínský	13	25	75
Ústecký	8	46	85
Karlovarský	33	50	83

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 3 jsou jednak vyhodnoceny dílčí výsledky jednotlivých krajů v plnění zvolených indikátorů, tak i výsledek konečný, určující, jakým směrem by měly jednotlivé kraje, v závislosti na plnění indikátorů, dále směřovat. Indikátorům LED_{emp}, LED_{pol}, LED_{ope} přitom byla přiřazena vyšší váha (1.5) a to z důvodu prvotního předpokladu, že pokud daná municipalita má zájem na zvýšení vlastní konkurenceschopnosti nebo na svém ekonomickém rozvoji, musí ji vnímat jako prioritu a efektivně ji řídit. Tato priorita potom musí být podpořena právě existencí politické gesce, dostatečným počtem profesionálních pracovníků a otevřeností municipalit vůči

investorům, odborné i laické veřejnosti. V posledním sloupci jsou pak uvedeny dosažené výsledky indexu konkurenceschopnosti jednotlivých krajů v roce 2011.

Z tabulky 3 je patrné, že v osmi ze 13 případů (62 %) krajů byl identifikován negativní vliv, tedy nepřispívání ke zlepšení konkurenceschopnosti prostřednictvím zvolených indikátorů. V jednom případě (7 %) nebyl zaznamenán ani pozitivní, ani negativní vliv. Pouze u čtyř případů (31 %) bylo sledováno plnění zvolených indikátorů a možná snaha o přispívání k růstu konkurenceschopnosti.

TAB. 3: Výsledné hodnocení indikátorů

Kraj	LED _{dep}	LED _{emp} *	LED _{pol} *	LED _{str}	LED _{ope} *	Výsledek	CI ₂₀₁₁
Plzeňský	1	1	-1	0	1	2,5	2,94
Moravskoslezský	0	-1	1	1	1	2,5	3,10
Olomoucký	-1	1	0	0	1	2	3,10
Královéhradecký	-1	1	1	-1	0	1	2,92
Středočeský	-1	1	-1	1	0	0	2,41
Vysočina	-1	1	-1	0	0	-1	3,43
Jihomoravský	-1	-1	1	1	-1	-1,5	2,28
Jihočeský	-1	-1	-1	1	1	-1,5	3,00
Pardubický	-1	-1	-1	1	1	-1,5	3,12
Zlínský	-1	1	-1	1	-1	-1,5	3,03
Ústecký	-1	1	-1	1	-1	-1,5	3,67
Karlovarský	-1	1	-1	-1	-1	-3,5	4,36
Liberecký	-1	-1	-1	1	-1	-4,5	3,74

Zdroj: vlastní zpracování, data pro poslední sloupec získána z [4]

Poznámka: 1 značí pozitivní vliv, 0 neutrální vliv, -1 vliv záporný, * značí indikátory s vyšší vahou (1.5), která jim byla přidělena na základě posouzení expertem na regionální rozvoj, CI₂₀₁₁ značí dosažené hodnoty indexu konkurenceschopnosti (1=nejlepší)

3. Diskuse a závěry

Výsledky analýzy naznačují, že současný stav strategického plánování regionů ČR není zcela optimální. Tento fakt dokládá i trend posledních let, kterým byl pokles ČR v hodnocení konkurenceschopnosti země. Tyto výzkumy každoročně zveřejňuje Světové ekonomické fórum na svých webových stránkách (www.weforum.org). U krajů vyskytujících se v horní části hodnocení této analýzy byly identifikovány příznivější hodnoty indexu konkurenceschopnosti a taktéž byl v průběhu analýz spatřován

meziroční růst v plnění jednotlivých pilířů konkurenceschopnosti. U ostatních krajů nikoli. Mimo jiné i z daných důvodů lze připisovat určitý vliv strategického plánování na konkurenceschopnost regionů. Případným rizikem této metody je fakt, že byla aplikována na datech běžně dostupných na webových stránkách zvolených municipalit. Avšak již v úvodu analýzy bylo konstatováno, že municipalita dbající o svůj rozvoj by měla zveřejňovat validní data. Jelikož současná situace krajů ČR není nikterak příznivá, je v budoucnu plánováno ověření velikosti vlivu indikátorů na konkurenceschopnost jednotlivých krajů, případně zahrnutí nových indikátorů strategického rozvoje.

Poděkování:

I gratefully acknowledge the help provided by constructive comments of the anonymous referees. This work was supported by a grant provided by Student Grant Competition of the University of Pardubice in year 2014.

Použitá literatura:

- [1] AMIN, Ash. An institutionalist perspective on regional economic development. *International journal of urban and regional research*, 1999, 23.2: 365-378.
- [2] BANNÒ, Mariasole; PISCITELLO, Lucia; VARUM, Celeste. Determinants of the Internationalization of Regions: The Role and Effectiveness of Public Policy Measures. *Regional Studies*, 2013, ahead-of-print: 1-15.
- [3] CAMAGNI, Roberto; CAPELLO, Roberta. Regional innovation patterns and the EU regional policy reform: Toward smart innovation policies. *Growth and Change*, 2013, 44.2: 355-389.
- [4] Index regionální konkurenceschopnosti krajů a regionů soudržnosti ČR (počítán do úrovně jednotlivých pilířů tvořících index regionální konkurenceschopnosti). In: *Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod* [online]. 2011 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: http://www.jihovychod.cz/download/eu2014/Index_region_konkurenceschopnosti_kraju_a_regionu_soudrz_CR_finalni_zprava_28_11_2011.pdf.
- [5] MATATKOVA, Katerina; STEJSKAL, Jan. Descriptive analysis of the regional innovation system-novel method for public administration authorities. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 2013, 39: 91-107.
- [6] SWINBURN, Gwen; GOGA, Soraya Ebrahim; MURPHY, Fergus. *Local economic development: a primer developing and implementing local economic development strategies and action plans*, World Bank, 2006.
- [7] ZEEMERING, Eric S. Learning from Local Economic Development Cases. *Public Administration Review*, 2009, 69.5: 991-993.

Ing. Viktor Prokop

Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní

Studentská 95

532 01, Pardubice